

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 38.

27 Septembrie, 1898.

UN SEMN BUN

Țiarele de peste munți ne aduc vestea, că mai deunăzi au fost afixate pe zidurile orașelor și satelor ardelenesti placarde cari conțineau *manifestul* împăratului Francisc Iosef în trei limbi: ungurește, românește și nemțește. Și confrății noștri aduc cu veselie în inimi această știre. Să-i înțelegem.

Sunt zeci de ani la mijloc decînd națiunile imperiului Habsburgic nu a mai avut ocasiunea să vază și să citească un împărătesc cuvînt ca acesta. «*Către popoarele mele*» așa începe *manifestul* imperial, și pentru județele locuite de români, el este redijată și în limba românească!

Dela 1867, guvernele maghiare s'au întrecut unele pe altele întru asuprirea populațiilor heterogene; «ordinurile» și «ordonanțele» curgeau în acești vr'o trei-zeci și mai bine de ani, gîrlă pe capetele bietelor naționalități. Și în toate aceste ordinuri, legi, manifeste, circulare, cu un cuvînt în toate aceste hîrtii emanate de la guvern sau alte autorități, domnea invariabil acelaș spirit de intoleranță și brutală aservire a drepturilor naționale. Vecinic acelaș cîntec: Ma-

ghiarisarea. Vecinic preamărirea limbii maghiare și punerea ei în primul și singurul plan.

De odată însă după zeci de ani de suferință și uitare, naționalitățile se pomenesc că cine-va le chiamă!... Cine-va se apropie de ele și le vorbește în limbile lor!... Pare că un spirit din alte vremuri se ivește. Atmosfera e plină și greoaie; dar pe firmament norii se despică și razele blînde ale unui soare de viață dătător se arată și luminează lanțurile «*iubitelor popoare*». *Manifestul* acesta românesc e un semn de înseninare a vremii politice din Austro-Ungaria.

În profunda și nemărginita sa durere, Împăratul Francisc Iosef, a găsit o mîngăere la popoarele sale. El le mulțumește și ține a o face aceasta, contrar dorințelor maghiare, în limba națională a fiecărui popor.

Această respectare a limbilor naționale constituie unul din principiile fundamentale ale politicii pe care o urmează dinastia Habsburgilor de la 1848 îneoaci. Dar pe măsură ce această politică s'a putut manifesta în Austria, ea a fost împiedicată de a se manifesta în Ungaria. Azi însă acest cardinal princip al Casei de

Habsburg face erupție, trîntește la pămînt toate sofismele rafinate ale Maghiarilor, și pătrunde în sufletele popoarelor apăsate, trezind în ele noi și puternice speranțe într'un viitor mai bun.

E un semn ce prevestește, că politica Curtii de Habsburg nu mai admite a fi tratată de către Maghiari cu insolența de pînă acum.

În această energie imperială vedem și noi un semn, că stările din monarhia vecină se vor schimba și soarta popoarelor se va ușura.

UN PROROC DESPRE AUSTRIA

Un oare-care adorator al maghiarilor simțind că nu mai poate suporta greutatea atîtor idei ce vor fi sbîrniind prin capul său, s'a hotărît să mai arunce această sarcină de o foarte problematică valoare în spinarea publicului cetitor. Ast-fel acest domn, cu pseudonimul *Probus*, a scos de curînd, la Otto Wigand din Lipsca, o broșură sub titlul sugestiv: «*Rückblick auf Österreich im Jahre 2000*» adică pe românește: *O privire din anul 2000 asupra Austriei*.

Ați înțeles? E vorba de un fanatic centralist maghiar care de necaz că Austria stă să se federalizeze, caută să-i arate că în anul 1950 ea nu va mai fi, sau cel mult va fi o ruină. Și el face această sinistră prorocie, pentru că, precum zice el în Austria domină azi tendințele federaliste și antisemite. Căci, admite el, dacă Austria ar face o politică internă tot atît de «înțeleaptă» ca Ungaria, ea nu ar avea cuvinte de a despera de viitor.

Firește că un asemenea fleac de broșură nu prezintă prin sine nici un interes. Ea

ne dovedește numai că Maghiarii sunt scuturați de oare care febră de groază și ar voi să «deștepte» pe cei ce conduc politica austriacă la aceste primejdii întrevăzute și mirosite de agerii la vedere și subțirii mirositori maghiari, ai politicei Austro-Ungare.

Păcat de hîrtie și tipar! Vor fi avînd cei de la Viena nevoe de sfaturi, dar de sigur nu de ale Maghiarilor.

Și ori cite tone de broșuri de această speță s'ar mai ivi și răspîndi, ele tot n'au să facă impresie decît asupra celor ce le vor cumpăra cu chiloqramul.

Austria *trebuie* să se transforme. Natura ei i-o dictă. Acelaș imperator categoric se impune și pentru Ungaria. *Mai curînd sau mai tîrziu* — puțin împrortă.

Deci domnul *Probus*, care se vede a fi adoptat acest pseudonim mai mult de paradă, decît drept vr'o deviză reală, — ar face mai bine dacă ar căuta să-și dea seamă *cam ce se va fi a'les de Ungaria pe la 1900?*... O asemenea chestie ar fi mai practica pentru Maghiari și mai interesantă pentru alții. Ea ar avea, poate, darul să deschiză Maghiarilor orizontul și să-i facă a-și înțelege peirea prin politica lor asupritoare de azi.

COMBATEREA ANARHISMULUI

Lucerarea destructivă și detestabilă a anarchismului umple de groază pe toți oamenii păcii și a pus pe gînduri pe bărbații de Stat ai popoarelor europene. Măsurile luate pînă acum de către singuraticile State în contra anarchismului nu au dus la scop. Anarhiștii explușați din o țară au aflat adăpostire și teren de lucrare în alta. De mai mare libertate și scutință se bucură anarchismul în Elveția și în Statele unite nord-ameri-

can. Se susține, că în America își are sediul comitetul executiv internațional al anarhiștilor. Ce se comandază de către comitet, aceea duc în deplinire anarhiștii împrăștiați preste toată lumea civilizată, căci anarhismul e o boală a civilizațiunii moderne. Contingentul cel mai mare al anarhiștilor îl dau Italienii. În Italia, poporul e sărăcit și peste măsură încărcat cu sarcini publice, pe lângă aceea prin machinațiunile francmasonilor despoiat și de credința creștină, care ar ști să facă pe om mai blind și răbdător. Așa se explică dese turburări socialiste și anarchiste în Italia. Unii califică anarchismul de o boală a popoarelor romanice, socialismul al popoarelor germane, iar nihilismul a celor slavice.

Fiind mai lătit anarchismul între Italieni guvernul italian a luat inițiativa de a se stabili o procedură uniformă și solidară în toată Europa în contra anarchismului. Proiectul Italiei înainte de toate intenționează ca puterile europene să influențeze asupra Elveției, înduplecînd-o să-și reguleze astfel legislațiunea, în cît să dea garanție sigură în contra machinațiunilor și comploturilor anarchiste. Mai departe toate puterile să ia măsuri severe în contra anarchismului. Poliția diferitelor State să lucre în conțelegere. Fie-care Stat să pedepsească pe anarhiști săi, iar pe cei străini să-i expluzeze fără amînare, așa cît aceștia neavînd adăpost în străinătate să fie siliți a se întoarce în patria lor, unde poliția mai ușor poate pune mîna pe ei.

Se poate, că aceste măsuri teroriste recomandate de politicii moderni să înfrice pe mulți anarhiști, principiile lor însă și însuși anarchismul cu forța nu se pot suprima. Aici se recere o reformă din lăuntru a omului, care să-i atingă de o potrivă mintea, inima și voința, sădind principii religioase-morale în locul celor perverse anarchiste. O atare reformă salutară numai creștinismul o poate săviși. El e unicul mijloc eficace spre suprimarea anarchismului. Acest mijloc însă nu voese să-l utilizeze politicii moderni aderenți falsului liberalism. Pentru aceea ne temem, că toate silințele lor de a combate și stîrpi anarchismul vor rămînea fără de succesul dorit.

CHESTIA DESARMĂRII

D. Georges Lévové tratează în *La Paix* propunerea Țarului mai ales din punctul de privire al *chestiunii orientale*. Autorul după ce arată cu oare care amărăciune tendințele Rusiei spre Constantinopol și veleitățile ei de desarmare, se întrebă, nu cumva Țarul Nicolae II va fi avînd de gînd să dea o soluțiune chestiunii Orientului European? Nu cumva Țarul s'ar fi gîndind a constitui, de acord cu Europa, din țările din Orient un fel de «*State Unite*»?

Dar autorul n'are curaj să-și dea însuși răspuns la aceste întrebări. Ele însă dovedesc în ce agitație febrilă se găsesc Francezii din cauza propunerii Țarului.

RAPORTUL

DINTRE

STAT ȘI LEGEA MORALĂ

DUPĂ HENRICH VON TREITSCHKE

(Urmare)

deci evident că legea etică trebuie să fie recunoscută și de Stat și că e o vădită greșeală cînd cine-va vorbește de coliziuni între principiile etice și politice. Dacă vom analiza mai cu deamănuntul nenumăratele conflicte dintre etică și politică vom constata că aceste neînțelegeri există numai întru cît politica vine în contrazicere cu dreptul pozitiv. Confederațiunea germană, de tristă aducere aminte, era deja în germene așa de imperfectă încît era imposibil o dezvoltare normală și pacinică. Căci e evident că o constituție, pentru modificarea căreia să cerea unanimitatea celorlalte State, nu putea să fie schimbate și prin urmare ameliorate. Trebuie în același timp să ținem socoteală, că și dreptul este supus evoluției timpului și în multe împrejurări aceea ce era ra-

țional într'un timp numai este rațional în altul. Să poate ușor întâmpla, ca dreptul în urma relațiilor sociale, să se prefacă într'o completă *nedreptate* și în acest cas urmarea va fi *coliziuni*. În cele din urmă trebuie să se știe că dreptul nu este decît o formalitate Sentința, *summum jus summa injuria* se va repeta și în viitor după toate prevederile omenești.

În chipul acesta politică va fi nevoită să vie din cînd în cînd în contradicție cu dreptul pozitiv, ceea ce abia se va mai putea trage la îndoială din partea cuiva. Sunt însă alte cazuri unde e vorba de coliziunea datoriilor așa după cum singularul individ le întilnește zilnic în micul său cerc de activitate. Și acum venim la întrebarea decisivă: Care este legea etică de o ne condiționată valoare pentru Stat? Alexandru Humboldt adeseori și-a exprimat părerea: că fie-care religie pozitivă conține un myt geologic despre natura și ființa cosmului, un myt antropologic și un codice de principii etice. Aceasta afirma Humboldt ceea ce dovedește că dînsul nu avea nici ideie despre creștinism. Unde este acest code al creștinismului, care trebuie să aibă o valoare absolută pentru conștiința noastră? Humboldt a avut în vedere toate religiunile din Orient, cari și-au luat ființa într'o parte de lume teocratică, unde ori-ce lege etică este în același timp și lege civilă. Ast-fel era majoritatea dintre cele zece porunci, pentru evrei, nu numai legi etice ci și legi civile. Decalogul conține aproape numai legi civile, afară de poruncile prin care ni se comandă respect față de suprema ființă și iubire față de părinți. Este adevărat că creștinismul își însușește decalogul, dar ce admirabilă interpretațiune îi da Luther în catehismul său și ce conținut pozitiv toarnă dînsul în acea formă rece juridică! Legea supremă a creștinismului este: legea despre iubire și libertatea concepțiunii

etice. Creștinismului îi lipsește un codice etic și tocmai în această împrejurare este a se căuta concepțiunea lui morală. Luther a devenit nemuritor cînd a stabilit admirabila învățătură: că faptele bune, fără bune intențiuni sunt fără preț. Din această cauză imperativul categoric a lui Kant n'a fost în stare să înlocuiască principiul creștinismului, pentru că înrînsul nu se accentuează libertatea individuală. De pe timpul lui Schleiermacher simte fiește-care, că și pentru creștin a venit vremea ca să-și desfășoare întreaga sa personalitate, de a se cunoaște și a lucra conform acestei interne cunoștințe. Adevărata etică creștină ne învață maxima: *si duo faciunt idem, non est idem*. Cine descoperă în ființa sa talentul de artist are înainte de toate datoria și dreptul de a cultiva și perfecționa această naturală înzestrare.

Spre acest sfîrșit trebuie înlăturate toate celelalte îndatoriri. Bine înțeles că cu asemenea ocațiuni se vor naște conflicte etice și desnodăminte tragice dar toate acestea sunt tatal legate de slăbiciunea naturii omenești. Pe de altă parte, viața omenească nici nu să poate închipui fără aceste multiple coliziuni. Omul aparține în viață la multe societăți cari toate îi impun anumite datorii, — de aci coliziunea. În cele din urmă, întreaga judecată să reducă la întru cît cine-va și-a cunoscut propria sa ființă și întru cît a lucrat pentru cultivarea ei spre cea mai mare perfecțiune posibilă.

Dacă pe baza acestei adevărate și profunde învățăături creștinești vom judeca Statul și dacă vom socoti că chintesența acestei personalități e puterea, atunci datoria supremă etică pentru el este de a îngriji de această putere a sa. Individul trebuie să se jertlească pentru societatea a cărui membru este, Statul este cea mai înaltă expresie a acestei totalități din această cauză ideia unei nimiciri de sine unei ucideri proprii este absolut incompa-

tibilă cu această înaltă atribuțiune a sa. Creștineasca datorie de a vă jertfi pentru ceva mai sublim nu poate să privească pe Stat, pentru că el este suprema expresie și o altă concepție mai înaltă decât el nici nu există. Din această cauză, Statul nu să poate jertfi pentru un lucru mai mare, mai ideal decât el. Cind Statul se vede înaintea peirei și cu sabia în mână își caută scăparea, cu toții îl preamărim. Jertfirea Statului pentru un popor strein nu e numai neetic dar vine în contradicere cu ideea propriei existențe, care trebuie să fie supremul său scop.

(Va urma).

SALBATICILE DELA ARAD

Cu ocazia doliului pentru Impărăteasa Austriei, cine-va a rupt după pieptul unui școlar român din Arad *cocarda maghiară* învelită în doliu. Din pricina asta sgomot și ferbere oribilă. Iacă cum țipă și ce anunța o fițuică maghiară dela Arad :

Biserica gr.-or. română din Arad azi înainte de amăzi va fi teatrul unei cercetări polițienești. Nu va fi o cercetare așa de îngrozitoare oficioasă, care să vie în contradicție cu sfințenia locului, dar la toată întâmplarea e cu atât mai interesantă, pentru că și cu cauza se ocupă mult în timpul acesta. Cercetarea la fața locului se va face în cauza *ruperii însemnului de doliu*, pentru a se dovedi, că : dacă nu Traian Vățianu, atunci care teolog, sau cine altul a fost acela, care a rupt însemnul de doliu al micuțului orfan. Cei 3 copii valahi, cari figurează în cauză, vor fi înfățișați cu toții teologii, apoi vor fi interogați despre lucrurile atîrnătoare cauzei precum și despre alte lucruri dela fața locului. Cu acestea apoi cercetarea polițienească a afacerii Vățianu, cel puțin va avea sfîrșit».

Tribuna Poporului iadauge aici :

Și ovreiu era bine informat, *razzia* s'a ținut, cu o anumită ceremonie demonstra-

tivă. Poliția la sf. liturghie de eri a tăbărit intrările bisericeii catedrale, ca să găsească *tainicul copil* ce ar fi rupt cocarda maghiară de pe pieptul băieților din casa orfanilor la porunca părintelui Vățianu.

Ciți-va detectivi au intrat în biserică, unde sondau după *tainicul copil*, în decursul serviciului divin. Un băiat de al poliției s'a și legat de un copilaș și la hățit afară, unde sta căpitanul orașului cu alți polițiști și cu un fel de dascăl pe semne, umblînd după băieții cu pricina cocărzii Băieții speriați fugiau de dînșii, pe care îi prindeau apoi, plîngeau că dînșii n'au făcut nimic.

Intre altele un învățător străin apucase pe un copilaș, copilul plîngea, iar învățătorul mereu îl ademenea : Spune, iată îți dau bani, mulți bani. Bietul copil de abia a scăpat dinaintea acestui pedagog cu punga, care se zice a fi îngrijitorul de la cassa orfanilor.

După serviciu elevii institutului au trebuit să defileze înaintea poliției, care se postase la ușa porții bisericești.

Bine înțeles, că noi am vrea mai mult să se găsească acel *tainic copil* dela a cărui spate nevăzute se zice, că ar fi rupt cocarda sub cuvînt, că «popa a spus», și care copil ar fi mai știut face și aceea fină distincție, că numai tricolorul maghiar trebuie dat jos, florul poate rămîne.

Și nici la aceste urgii nu isbucnim, lasă facă-se odată lumină, și apoi de vom vedea, că stăm noi și biserică noastră sub scutul legii ?

Sapientii sat.

SĂȘII ȘI ROMÂNII

În această chestie de actualitate, ce preocupă atât presa română cît și cea maghiară «*Gazeta Transilvaniei*» publică două articole, din care ținem a reproduce următoarele părți :

Solitica dominantă maghiară vrea să ridice statul ei visat național maghiar pe ruinele existenței naționale a popoarelor nemaghiare. Cum dar nu și-ar alege ea ca devisă desbinarea ele-

mentelor, care nu se închină acestui vis?

Desbinarea le-a fost și le este politicianilor unguri dela putere arma cea mai tare, de care s'a folosit și se folosesc pentru a paralisa viața națională a Nemaghiarilor și a-și susține ast fel artificiala lor atotputernicia maghiară. Nu ne surprinde dar nici de cum cînd vedem, cum acești politicieni, împinși de propriile lor poftes și de curentul șovinist, ce l'au produs în sînul poporului maghiar visurile lor cutezate despre o maghiară mare dela Pujon pînă la Brașov, — umblă să nutrească în tot chipul spiritul antagonist între Români și Sașii Ardealului.

Din nenorocire pentru această țară, neînțelegerile între Români și Sași își au un izvor vechiu, din timpurile, cînd Sașii, ca nație privilegiată între staturile și ordinele Ardealului, exercitau asupra Românilor de pe teritoriul numit *fundus regius*, pe care l'au stăpînit ei, o egemonie analoagă celei maghiare. Astăzi s'au schimbat împrejurările. *Fundus regius* nu mai există și lărga autonomie națională a Sașilor a căzut și ea, dimpreună cu autonomia și drepturile noastre, cîștigate după 1848, jertfă politice de centralizare maghiară. Dar, durere, reminiscențele din trecut în ce privește raporturile dintre Sași și Români nu s'au putut încă șterge cu totul nici după trei-zeci de ani de stăpînire ungurească, deși această stăpînire, cu tendințele ei distrugătoare, amenință azi de-o potrivă existența națională a amîndoror popoare, ce compun covîrșitoare o majoritate a țării Ardealului.

Centraliștii maghiari — din ziua nefastă, cînd s'a intrunit, în toamna anului 1865, dieta feudală la Clușiu pentru a decreta necondiționata uniune a Ardealului cu Țara ungurească, — au știut să manevreze așa de dibaciu în mărirea politice lor de «contopire națională», în cît au ținut desbinați

pe Sași de Români în momentele cele mai critice pentru libertatea și existența națională a acestor două popoare. Li-a succedat a-i ținea desbinați și mai tîrziu, cînd acțiunea începută la 1865 își aduse fructele ei și autonomia, împreună cu drepturile naționale, de care se bucurau Români și Sașii, fusese redusă la sfîrșimăturile de drept de limbă, cuprinse în așa zisa lege a naționalităților, care a fost adusă așa și în asemeni condițiuni, ca să rămînă în veci neexecută.

Au știut centraliștii maghiari să țină pe Sași desbinați de Români neconținut pînă în ziua de astăzi. O lovitură mai grea și mai amară decît alta urmau *in tempo* din ce în ce mai accelerat și politica de maghiarisare lua un avînt tot mai amenințător. Cu toate astea cei ce erau chiamați a se opune cu toată forța în strînsă unire, acestei politici, nu se înțelegeau. Erau străini unul de altul și fie-care lucra izolat.

Metodul de *divide et impera* al centralismului maghiar cutropitor este bine cunoscut și este încă și astăzi în floare. Formula, prin care a fost și este paralizată conlucrarea opozițiunii popoarelor transilvane, consistă în gogorița, cu care sunt speriați Sașii, că vor fi înghițiți de Români și că, prin urmare, cel mai mare pericol ce-i amenință, vine dela Români, și în ademenirea, că totuși numai rezemîndu-se în elementul maghiar dela putere, Sașii își pot asigura interesele culturale ale neamului lor. Cu această formulă și cu promisiuni vage, că Maghiarii vor fi totdeauna cu deosebită considerare la Sași, — cari promisiuni au dat naștere în sînul Sașilor speranței, că totuși li-se va crea o pozițiune deosebită de aceea a Românilor, «cari singuri ar putea deveni periculoși Statului ungar» — politicienii maghiari au reușit pînă mai eri alaltăeri să alunge din sînul Sașilor chiar și gîndul de a da mîna vre odată cu Români pentru a se apăra

în unire și mai cu succes în contra maghiarismului violent.

Numai de cît-va timp se pare, că au început să simtă și o parte din Sași, că cuțitul a ajuns la os. Așa se explică, că în această parte a Sașilor, adinc nemulțumiți cu mersul lucrurilor, a început să răsbească gindul, că totuși ar fi mai bine în interesul apărării comune, dacă Sașii ar căuta să intre în înțelegere cu Românii. Cu alte cuvinte, a început să fie aprepriată și în sinul conlocuitorilor noștri sași principiul singur mintuitor al solidarității celor asupriți.

UN NOU PAS SPRE MAGHIARISARE

Judele cercual din Lipova (Banat) a lans un ordin foarte provocător personalului judecătoriei cercuale. În amintitul ordin, se oprește funcționarilor a mai folosi *între sine* altă limbă decît cea ungu-rească în oficiu. Referitor la partide, cererile și predările, dacă nu sunt scrise în limba ungu-rească să fie respinse. Sub această procedură cad toți cari vorbese limba maghiară și despre aceasta oficiantul are cunoștință și cu toate acestea insistă a se folosi de altă limbă.

Deși ordinațiunile de tagma aceasta nu sunt tocmai rare la noi, totuși ne surprinde cutezanța judeului din chestie, care își ia acru de a face inovațiuni divergente de legile existente. Se știe adecă, căm-că legea despre egala îndreptățire a naționalităților admite expres ca ascultarea să se facă în limba persoanelor ascultate. Dar legea de naționalități azi nu mai e decît frasă menită să susțină în teorie lucruri, ce în praxă cel din urmă slujbaș al oblăduirei are dreptul să le calce în picioare.

ALEGERILE DIN BUCOVINA

Alegerile pentru dieta țării din Cernăuți s'au făcut săptămîna trecută. Pentru ca cetitorii noștri să-și facă o idee cum au decurs aceste alegeri și cu ce mari greutăți au avut să se lupte Românii, reproducem din «*Deșteptarea*» din Cernăuți următoarele:

Alegerile pentru districte au trecut. A sosit noaptea, în care nimeni nu mai poate lucra. Cum ni-am așternut așa vom și dormi. Șease ani de zile nu-i lucru șagă și pe șease ani de zile ni-am ales acuma deputați. De șease-deci de ori cîte șease vor suspina și se vor căi pe an acei electori, cari și-au vîndut neamul și mintea la dușmanii noștri cei mai aprigi. Lăudați și preamăriți însă vor fi toți acei electori, cari s'au purtat ca români buni, și în ciuda tuturor baionetelor și amenințărilor, au glăsuț fără șovăire numai pentru aleșii de comitetul național. Să luăm pe rînd district după distric și să vedem, cari români își cer viață, să vedem cum s'au purtat electorii distric-telor.

Districtul Cîmpulungului. «Peste puțin ai fost credincios, peste multe te voiu pune—întră întru bucuria Domnului tău», așa zice și «*Deșteptarea*» către voinicii români munteni, cari s'au purtat atît de voinicește. Ei și-au ales pentru districtul lor pe iubitul nostru dr. George Popovici. Au luptat și Dumnezeu li-au ajutat de-au isbutit, au biruit asupra hidrelor satanice, cari voiau să-i îmbrînce. Deputatul districtului muntenesc Cîmpulung, d-l dr. Popovici, de puținii au fost ales, pentru mulți însă va lucra el în dieta țării.

Districtul Gura-Humorului. Bine s'au purtat și românii din acest district. Candidatul hotărit de comitetul național, d-l Iancu Lupul, este deputatul districtului Gura Humorului.

Districtul Storjinețului. Și acest district bine s'a purtat. Alesul de comitetul național, d-l Modest cav. de Grigorcea, este de-

putatul districtului Storojineț. Vrednici de laudat sunt și electorii acestui district, pentru că au ascultat de glasul comitetului național.

Districtul Siretului. Cel din urmă district care s'a purtat bine și ai cărui electori au ascultat cu sfințenie de glasul comitetului național, este districtul acesta. D-l Tudor cav. de *Flondor* e ales deputat pentru districtul Siretului. În preajma d-lui *Flondor* s'a ridicat un rusnac mazur cu numele *Malek*, însă acesta a căpătat o isbitură voinică că va ținea-o minte cât va trăi.

Cei cu celelalte districte??? Cu lacrimi, nu cu negreală, ne vine să scriem veștile rele, ce le avem din celelalte trei districte, din districtul *Sucevei* al *Rădăușului* și al *Cernăușului*. Electorii acestor trei districte urechi avînd, n'a auzit, și ochi avînd, n'au văzut — de aceea n'au voit acești ticăiți să scie de nici o cîrmă, n'au voit să asculte de comitetul național, ei s'au potrivit voitorilor noștri de rău și ni-au ales deputați pe cari binele nostru românesc nu-i doare.

E lucru știut, că deputații aleși fără voia neamului nostru, nu vor fi priincioși românilor, ci străinilor și dușmanilor noștri.

Aceasta au simțit-o prea bine voitorii noștri de rău și de aceea s'au făcut luntre și punte, ca să-l aleagă pe călugărul *Ciuntuleac* (*Suceavă*), pe *Onciul* (*Rădăuți*) și pe străinul *Marin* (*Cernăuți*).

Care-i urmarca?? Guvernul, căpitaniile, ni-au îmbrîncit pe trei aleși ai comitetului național, cu patru am biruit noi.

Pismă și gîlceavă au semănat dușmănoșii străini între noi, ne-au buimăcit, ne-au pus deputații după gustul lor, ne-au făgăduit cerul și pămîntul întreg și ne vor cîtropi și de pe petecuțul de pămînt, ce ni-a mai rămas.

«Vai de biet Român săracul
Inapoi dă tot ca racul,
Nici îi merge, nici se îndeamnă
Nici îi este toamna toamnă,
E slugă străinului
Și-i străin în țara lui».

Geaba se opintesc și se frămîntă oamenii noștri de bine, geaba răsună desnădăjduit glasul nostru, cu inimă de ghiață fără simțire pășește românul spre rîpa peirii. Mai scumpă îi este lui vorba șarlatană a

prefăcutului perciunat, decît cel mai prietenesc sfat al unui om de ai noștri, care-i dorește binele din adîncul inimei.

Să ne mirăm apoi, că rămînem de ocară lumi? Să ne mirăm, că străinii ne pun genunchiul în gât? Să ne plîngem de nedreptățile, ce ni le fac dușmanii noștri, cînd noi înși-ne ne facem cele mai mari nedreptăți? Pentru cine să se facă alegere de bună voie? Pentru oameni, cari nu sunt în stare a-și apăra drepturile lor??

Baionetele au și prefăcut alegerea de bună voie în poveste, fără înțeles. Am fost siliți a glăsui pentru deputați necunoscuți și nedoriți — iată libertatea alegerilor!

De ne-ar fi silit căpeteniile să glăsuim încaltea pentru un măturoiu și pentru o botă, am avea azi doi deputați minunați și de multă trebuință: un măturoiu și o botă.

Cu măturoiul am mătura mișeliile și ticăloșiile și cu bota am înfrica nătărăii.

SITUAȚIA POLITICĂ

ÎN

AUSTRO-UNGARIA

«**C**ît dincolo, cît și dincoace de *Leitha* iese tot mai mult la iveală grava situațiune, ce domnește în monarchie.

Dieta ungurească și-a amînat iarăși desbaterile. Spuneam în numărul trecut, că *Banffy* vrea cu ori-ce preț să evite a-se pronunța categoric asupra crizei pactului înainte de ce ar vedea, ce fel de curs iau lucrurile în «*Reichsrath*»-ul Austriac. Aceasta s'a și împlinit. Desbaterile dietei au fost amîinate pînă la 7 l. c., adică *Vineri*.

De aici s'ar părea, că lucrurile în *Ungaria* merg strună, cu toate că nu este tocmai așa.

Intr'aceea dincolo în *Austria* se întimplă lucruri surprinzătoare. Elementele adversare ministeriului *Thun* — afară de micul grup al lui *Wolf* și *Schönerer* — s'au unit nu

numai contra acestuia, ci și contra pactului. Prin faptul, că partidele din opoziție s'a declarat gata a intra în desbaterea pactului, ele s'au hotărît tot-odată de a scărmana acest pact și probabil, a-l sugruma încet pe încetul prin discusiuni fără sfârșit.

Luni se va începe în «Reichsrath» desbaterea proiectelor pactului. Pînă acum s'au înscris 43 de vorbitori *contra* proiectelor, așa că după toate aparențele, se va desfășura, chiar și fără obstrucțiune, o desbatere, care va eschide, ca pactul să devină lege la timpul absolut necesar.

Se pare că despre aceasta e cōvins și ministrul-președinte austriac. Din vorbire, ce a ținut'o în ședința de Vineri, și pe care o schițăm la alt loc, reiese, că el nu speră a-se putea feri cu parlamentul de azi. Mai întiu el a făcut atenți pe deputați, că nu-i destul, ca ei să primească a se trimite proiectele comisiunei alese, ci să le și desbată și primească. Al doilea, a spus opoziției, că nu-i destul a abandona obstrucțiunea numai față de pact, ci ea trebuie sistată și față cu proiectele, ce sunt înaintate sau se vor înainta.

De aici reiese evident, că contele Thun cere un lucru, care nu numai că nu i-se va da, ci de care se va poticni hotărît. Dr Lueger i-a spus'o verde, că opozițiile s'au unit pentru a face capăt «ministeriului frivolităților».

Știrile, ce sosesc din Viena prezintă starea lucrurilor atît de grava, încît la 1 Octombrie, de pildă, s'a lășit în cercuri largi vestea, că *Thun cu întreg ministeriul său își va da demisia*. Cum-că situația este cît se poate de gravă, apare și de acolo, că Majestatea Sa monarhul a părăsit pe neașteptate Wallsee și s'a reîntors la Viena. La aceasta se mai adaugă și dimisia ministeriului de agricultură *Bärnreither*, care pînă acuma nu s'a publicat oficial, *Bärnreither* însă n'a mai luat parte la consiliile ministeriale din urmă.

Se zice că între cele două guverne s'a stabilit un termen de așteptare. Banffy adică să nu facă nimic pînă la 8 Octombrie n. Dacă pînă atunci contele Thun nu-i va da gata fătul pactului, guvernul unguresc va înainta camerei proiectele despre regularea unilaterală. Invoiala aceasta dintre ei n'are nici un sens acum, după ce e indiscutabil, că nu pînă la 8 l. c., dar poate nici pînă la finele anului proiectele pactului nu vor scăpa fericite din «Reichsrath».

Foile bine informate din Budapesta spun că Banffy va lua iarăși calea Vienei, că să se înțeleagă cu colegiul său, ce e de făcut. Dacă conthelui Thun i-se va da prilej a trimite iarăși acasă «Reishsrath»-ul înainte de ce proiectele pactului ar fi respinse, — cu atît mai bine și pentru ei și pentru Banffy. Thun ar recurge la §. 14, iar Banffy cu ai săi vor cocoloși-o cumva cu multă hărțuială «regulare unilaterală».

Astfel stau de-ocamdată lucrurile, privity prin lumina, ce o revarsă asupra lor comunicările mai mult sau mai puțin verosimile din pressa Vieneză și maghiară.

DEPUTAȚII ROMÂNI ÎN DIETA BUCOVINEI

Iată după «*Patria*» lista deputaților români în dieta nouă a Bucovinei: I. P. S. Sa Mitropolitul Arcadie Ciupercovici, P. C. Sa d-l Archimandrit Myron M. Călinescu (coleg. I.); d-nii: Dr. Iancu cav. de Flondor (coleg. II); Br. Nieu Mustatză (coleg. II); Br. George Wassilco (coleg. II); Dr. Iancu cav. de Volcinschi (coleg. II); P. C. Sa d-l Archim. Emanuil Ciuntuleac (coleg. com. rur.); Modest cav. de Grigorcea (coleg. com. rur.); Iancu Lupul (coleg. com. rur.); Ilarion Onciul (coleg. com. rur.); Dr. George Popovici (coleg. com. rur.).

ROADELE ȘOVINISMULUI

Maghiarii în pătimășa lor orbire de a pune stăpînire pe limba și sufletul popoarelor de alt neam din Ungaria, și Transilvania, uită că ei dau de ripă și că deja astăzi sunt covârșiți pe toate terenurile de către elementul evreiesc. În privința aceasta e foarte instructivă statistica universității din Budapesta pe anul expirat. Erau înscriși vr'o 5000 de studenți. Ei bine, 30·32 % dintre acești 5000 de studenți au fost Ovrei. La facultatea de medicină în deosebi procentul ovreilor se urcă la 50·63.

Jidanii nu constituiesc decît vr'o 4--3 % (vr'o 800,000) din populațiunea Ungariei și cu toate acestea ei țin ocupată universitatea din Budapesta.

La medicină deja astăzi numărul ovreilor a trecut de jumătatea numărului total al celorlalți studenți (maghiari, germani, români și slavi). Ce-o să fie peste 10 ani? E de prevăzut, că atunci vestita universitate, care ar fi să represinte *știința maghiară*, va reprezenta o știință pur evreiască, făcută de către Ovrei pe seama studenților ovrei.

Apoi dacă maghiarii nu au alte aspirațiuni, decît acestea, — să fie sănătoși.

AUSSICHTSLOSIGKEIT

DER
GERMANISIRUNGS UND MAGYARISIRUNGS-POLITIK
Von EINEM SIEBENBÜRGER RUMÄNEN

Man hat in Östreich zu wiederholtenmalen den Versuch gemacht, die verschiedenen *Völker* zu germanisiren.

Dass diese Politik aussichtslos ist, dürfte

heute jedem Kenner der Geschichte und der heutigen Verhältnisse Östreichs einleuchtend sein, und thatsächlich denkt kein massgebender Politiker mehr an ihre Möglichkeit.

Darum will ich darüber auch nicht weiter reden, denn man wird ohnedies die Aussichtslosigkeit vereinsamt dastehender Germanisirung gveleitäten aus dem Schiffbruch der Magyarisirung ersehen können.

Der zwischen der deutschen und magyarischen Cultur bestehende Unterschied ändert an dieser Aussichtslosigkeit nicht so wesentlich als gemeinhin angenommen wird, weil national einmal selbstbewusste Völker sich weder von einer niederen noch von einer höheren Cultur absorbiren und vernichten lassen.

Gewiss ist es vollkommen richtig, dass die ethnische Assimilation ein Naturgesetz ist, dem alle Völker unterworfen waren und bleiben. Es gibt fast kein einziges Volk, von welchem man behaupten könnte, es sei ethnisch rein, es hätte also keine fremden Stämme assimiliert. Wenn wir nicht weiter als auf die Römer zurückblicken, sehen wir, dass sie, soweit sie als *ethnische* Nation in Betracht kommen können, das Product einer Kreuzung der *Lateiner* mit *Sicanern*, *Oskan*, (*Ausonen*), *Umbriern*, *Griechen*, *Etrusken* u. s. w. waren. Suchen wir dann die Elemente, aus denen die heutige französische Nation hervorgegangen ist, so finden wir zunächst wieder ein ethnisches Durcheinander von *Kelto-Galliern*, *Iberern*, *Belgiern*, *Römern*, *Franken*, *Westgoten*, *Burgundern*, *Normanen* etc. Ähnlich verlief der ethnische Assimilirungs-Process in Deutschland, England, in Italien nach dem Verfall der *Barbaren-Herrschaft* (*Ostgoten*, *Longobarden* woher die *Lombardia*) etc. Hält man an der Theorie des *Polygenismus* fest, so ist das alles leicht erklärlich.

Das geschah in der Vergangenheit, ge-

schiebt, unter gewissen Umständen auch heute und wird auch in der Zukunft geschehen. Es ist eben eine Form des Kampfes um's Dasein, eine natürliche Zuchtwahl unter den Völkern.

Wenn man aber aus solchen Betrachtungen Schlüsse für eine heute gegen selbstbewusste Völker zu befolgende Fusions-Politik ziehen will, so irrt man gewaltig.

Es kann einfach dieser Assimilationsprocess heute nicht mehr in dem Maasstabe und so rasch vor sich gehen, wie zu jener Zeit des langen Völker-Schlafes, wo die *misera plebs contribuens* in die Staatsangelegenheiten überhaupt nichts drein zu reden hatte. Damals konnte die Assimilation ganzer Völker glatt und flott von statten gehen, denn es gab keine Völker, sondern nur ungeformte Horden oder Stämme. Die rohen Massen kümmerten sich ja gar nicht um ihre «Volkheit», um ihre Nationalität, denn sie wussten eben damit nichts anzufangen. Die gegenseitige Amalgamirung erfolgte somit *unbewusst*, ohne jeden nationalen Widerstand, wie im Traum. Und kam hie und da irgend eine Opposition vor, die man nach unseren Ideen zu einer *nationalen* zu stempeln versucht werden könnte, so wurden die betreffenden Horden-Führer einfach niedergemacht und wenn es sein musste, mordete man einfach ganze Bevölkerungsschichten. Heute ist das anders. Jedwede von künstliche, also Staatswegen oder von speziellen Corporationen betriebene Assimilations-Politik, die es auf kompakte, selbstbewusste Völker absieht, ist ohne mittelalterliche Gewalt-Anwendung einfach undenkbar ist.

Aber die Vergewaltigung erzeugt, ich spreche immer von national-bewussten Völkern, ihrerseits eine naturnothwendige Reaction: der Kampf ist nicht zu umgehen. Nun aber kann man in offenem Kampfe

keinem Volke der Welt eine fremde Sprache ein fremdes, feindliches und bekämpftes Nationalbewusstsein beibringen.

Das sehen wir am besten an der Magyarisirungs-Politik.

Die Nationalitäten wohnen seit einem «*Millenium*» mit den Magyaren in einem Lande. Wäre die Magyarisirung auf natürlicher Weise möglich gewesen, so gäbe es heute offenbar in Ungarn keine nicht-magyarische Nationalitäten mehr. Sie wären längst magyarisirt worden, wie seinerzeit die *Bissenen*, *Petschenegen* und *Kumanen*. Warum sich diese magyarisiert haben? Offenbar war ihre Zahl klein, ihre Widerstandsfähigkeit gering. Die *Slovaken* Svatopluk's aber, die *Rumänen* im Trajanschen Dacien, die *Croaten* Zvonimir's, die sitzen noch heute auf den Gebieten, wo sie zur Zeit der Magyaren hausten. In den verflossenen tausend Jahren war ihre Magyarisirung nicht möglich. Konnte sie aber in diesem unendlichen Zeitraum nicht zur That werden, kann da Jemand ihre Verwirklichung in unserem Zeitalter vernünftigerweise erwarten? Diese Hoffnung haben die Magyaren in den letzten Jahrzehnten gehegt, aber sie blieben bis zum heutigem Tag mit der Hoffnung und mit den Nationalitäten!

Die Magyarisierung der verschiedenen *Enklaven* hat allerdings Fortschritte gemacht. Namentlich die jüdische und deutsche und hie und da slavisch gefärbte Städtebevölkerung hat brav magyarisch gelernt; viele Juden, Deutsche und hie und da vereinzelte Slaven haben selbst ihre Familien-Namen magyarisiert. Das Alles ist richtig. Es beweist eben, dass wie überall, so auch in Ungarn die ethnischen *Enklaven* langsam aber stetig von den Wellen der umgebenden Masse-Bevölkerung abgespült werden, um endlich ganz zu verschwinden. Das geschieht in Ungarn, wie die Polonisirung der jüdischen und deut-

schen Enkläven in Galizien, wie die Croatisation identischer Enklaven in Croatien, wie die Germanisirung der Wenden-Juden in Deutschland, der Griechen, Albanesen und Bulgaren in Rumänien etc.

Aber so wenig es den Franzosen gelang, den Kelten-Rest in der Bretagne und die Basken in den Pyrenäen zu französisieren, sowenig es den Wallonen gelang die Vlămen zu assimilieren, den Deutschen in Östreich die Slaven und Rumänen zu germanisieren, so wenig und umsoweniger gelang es früher und kann es heute den Magyaren gelingen, die Slaven und Rumänen, ja selbst nicht einmal die deutsche Landbevölkerung zu magyarisieren, obwohl die letztere, wie überall so auch in Ungarn, eben weil sie enklavenartig zerstreut ist, der Magyarisierung keinen bewussten Widerstand entgegenstellte.

Warum wohl die Magyarisirung unmöglich ist? Offenbar darum, weil diese Nationalitäten im Kampf um's Dasein sich lebenskräftiger als die Magyaren erweisen, trotzdem den letzteren die ganze Staatsmacht zur Verfügung stand und steht. Ja, nicht nur dass die Magyarisirung sich als eine Unmöglichkeit erwies: die Magyaren selbst beklagen sich beständig z. B. über *Rumänisierung* in den Siebenbürger Gebieten, und zwar mit Grund, da sie dort inmitten des Rumänentums als unbedeutende Enklaven eingekeilt sind und mithin sich ihre Rumanisierung als ein Naturprocess darstellt, den keine noch so stramme ministerielle Verordnung aufzuhalten vermag.

Dasselbe passiert den zwischen den *Banater* Rumänen eingeschobenen grossen magyarischen Kolonie *Száparyfalva*, *Bethlenháza* und wie sie alle heissen. Die zur Magyarisirung hintransportirten Ansiedler haben sich teils rumänisiert, teils haben sie sich auf und davon gemacht.

Geradeso ergeht es den enklavenartig

unter den Slaven wohnenden Magyaren.

Von dieser absoluten Unmöglichkeit, die nichtmagyarischen Nationalitäten zu magyarisieren, waren manche hervorragende und ruhig denkende Magyaren seit jeher fest überzeugt.

So sagte der berühmte *Eötvös*:

«Nehmen wir an, es wäre bereits Alles erreicht, was die extravagantesten Verfechter dieser Ansicht für wünschenswert halten: eine *Legislative*, deren Majorität bei Entscheidung der öffentlichen Angelegenheiten des Landes unumschränkte Macht besitzt, — eine Administration, welche nach den Grundsätzen der straffsten Centralisation organisirt ist; nehmen wir ferner an, dass die Majorität dieser Legislative für die Suprematie der magyarischen Nationalität eifert, und dass diese Administration alle jene Macht, welche ihr der vollendetste Verwaltungsmechanismus in die Hand gibt, für dasselbe Interesse ausbeutet, was wäre damit erreicht? Wir könnten es dahin bringen, dass die freie Bewegung der Nationalitäten in der Gemeinde und in den Comitaten gehemmt wird und jene Stimmen verstummen, welche jetzt Manchen mit Furcht erfüllen; wir könnten es dahin bringen, dass das in der Hand der Regierung centralisirte Erziehungswesen als Mittel zur Verbreitung unserer Nationalsprache benützt wird; allein dass, die im Lande vorhandenen verschiedenen Nationalitäten das Bewusstsein ihrer Individualität verlieren, dass sie sich für ihre Nationalität nicht mehr begeistern, das werden wir auf diesem Wege ebenso wenig erreichen, als Andere es erreicht haben, welche der magyarischen Nationalität gegenüber mit denselben Mitteln experimentirten. Das einzige Resultat, worauf wir rechnen könnten, bestände darin, dass die von der Oberfläche des öffentlichen Lebens weggedrängte Bewegung desto mehr in die Tiefe greifen,

und dass der Antagonismus, welcher jetzt gegen die magyarische Sprache gerichtet ist, sich dann gegen den ungarischen Staat, gegen die Einheit des Landes richten würde » (1)

Es sind mehr als dreissig Jahren seitdem der klarsehende *Eötvös* seinen Volksgenossen den Rath gab, die Nationalitäten nicht durch ebenso lächerliche als gefährvolle magyarische Experimente gegen das Magyarentum und gegen den ungarischen Staat aufzureizen. Die Magyaren waren aber solchen Vernunft-Gründen unzugänglich. Sie setzten die Magyarisirung in's Werk, und thaten all' das, was *Eötvös* sie beschwor, zu unterlassen.

Die magyarische Legislative besitzt seit dreissig Jahren nicht nur beständig eine Majorität sondern eine Stimmeneinheit, die für die Magyarisirung geradezu fanatisch gewirkt hat; die Administration ist seit Jahrzehnten straff centralisirt und zur ausschliesslichen Verfügung der Magyaren, die freie Bewegung der Nationalitäten ist in einer Weise gehemmt wie der freiheitliche *Eötvös* sich hätte gar nicht vorstellen können; das in der Hand der Regierung centralisirte Erziehungswesen wurde dreissig Jahre hindurch fast ausschliesslich blos zur Verbreitung der magyarischen Nationalsprache benützt, — und trotzdem und alledem hat die Magyarisirung der Nationalitäten de facto nicht einen Schritt vorwärts gemacht.

AUS DEM LANDE

DER

„GESETZES-ACHTUNG“

Der Bezirksrichter von Lipa hat an seine Untergebenen einen *Ucas* gerichtet,

(1) Die Nationalitäten-Frage von Josef Freiherrn von *Eötvös*, Pest 1865. S. 164.

durch welchen er die rumänische Sprache aus dem Amtlocal ausschliesst. Hier die wortgetreue Übersetzung dieser Gesetzes-Verletzung:

No. 133—1898 Präs.

An den Beamtenkörper des Bezirksgerichtes

Loco

Ich habe in der letzten Zeit erfahren, dass der Beamtenkörper des Bezirksgerichtes nicht nur in Angelegenheiten mit den Parteien, sondern auch unter sich nicht die amtliche Sprache des Staates (!!), also die *magyarische*, sondern die *rumänische* und manchmal die *deutsche* gebraucht.

Indem ich den Beamtenkörper auf dieses uncorrecte Benehmen aufmerksam mache, befehle ich zugleich, dass, unter der Schwere der rechtlichen im § 60 G. A. XXVII von 1891 enthaltenen Folgen, die Beamten im Amte und unter sich ausschliesslich der amtlichen Sprache des Staates sich bedienen.

Was den Verkehr mit den Parteien betrifft, verordne ich, dass *Gesuche und ihre Übergaben, Bittenum Aufschlüsse betreffs die Hardhabung und Übergabe der Angelegenheiten obneweiteres und mit Berufung auf meine Verordnung zurück zu weisen sind, wenn dieselben nicht in der magyarischen Sprache abgefasst sind.*

Gerade so werden auch alle jene Parteien behandelt, die der magyarischen Sprache mächtig sind, wenn der Beamte davon *Kenntnise* hat. Wenn die Parteien dessenungeachtet darauf bestehen, in einer *andern Sprache* zu reden, dann ist der Beamte verpflichtet, mich davon in Anwesenheit der Partei zu verständigen, damit ich in Notfällen Maasregeln treffen kann, um einen Dolmetsch zu verwenden. (!)»

Dann beliebt der Herr Pascha den

Beamten zur Kenntniss zu bringen, dass er auch den Advocaten diese seine Verordnung mittheilen wird.

Und wenn man bedenkt, dass Bánffy soviel Parade mit der magyarischen Gesetzesachtung macht!

INFORMAȚIUNI

Comitetul societății literare «*Petru Maior*» a tinerimei române de la Universitatea din Budapesta adresează publicului românesc următorul apel:

Propășirea pe teren literar este scopul de căpetenie, pe care societatea academică «*Petru Maior*», dela întemeierea ei și pînă astăzi, cu sirguintă îl urmărește. În fața misiunii sublime, ce-i stă înainte, de-a conduce, cultiva și inspira simțăminte nobile și virtuți civice în poporul din care face parte, tinderea la scopul indicat trebuie să se facă cit se poate mai cu îmbelșugare. Avem să pășim tot mai fără esitare și cu bărbătească hotărîre în noua cale deschisă în secolul nostru progresului omenirii, și deci nu ne e ertat a cruța mijloacele exterioare în paguba simțită a perfecționării intelectului, a cultivării inimei.

Starea materială puțin îndestulitoare a societății noastre a purtat vina, că pe lângă plățirea chiriei mari a localităților sale și acoperirea feluritelor trebuințe laterale, abia s'a putut prevedea cu mijloace culturale trebuincioase, amăsurat cerințelor mărite ale timpului de față, cu cabinet de lectură și cu o prea modestă Bibliotecă.

E într'adevăr modestă și nu ne poate mulțumi bibliotecă — o accentuăm în deosebi aceasta, pentru importanța mare, ce o are, — și mai ales acum nu, cînd scoțîndu-se cu ocazia unei nouă arangeri multime de cărți din us, a fost redusă în fie-care ram al științei la dimensiuni minimale și puțin vrednice de unicul paladiu al tinerimei române universitare din patrie. Avem dar dorințe mari în această direcțiune, și în vederea lor societatea «*Petru Maior*» și-a luat de scop cit mai bogata înzestrare a bibliotecii sale cu opuri din toate ramurile științei. Considerînd însă starea materială neînsemnată a societății noastre și de

altă parte, preturile esorbitante ale cărților noastre românești, — împrejurări, cari nu permit a satisface cerinței pomenite chiar numai din mijloace proprii, — cu deplină încredere facem apel la toți cărturarii neamului românesc, autori și editori de cărți, instituțiuni culturale și științifice etc., rugîndu-ne stăruitor a contribui la sporirea bibliotecii, care e un bun comun al națiunii întregi, prin donațiuni în cărți, reviste științifice-literare ș. a. Avem convingerea, că numai întregind astfel biblioteca și umplînd lacunele din ea din bogățiile producției literare românești și întru cit-va fi posibil și străin — vom putea face tot mai mult din societatea noastră, ceea-ce trebuie să fie: sanctuarul sint, în care se pun bazele unei înțelepciuni practice pentru viață și unde mai pe sus de toate se conservă și cultivă tesaurul cel mai scump al nostru — limba ce-o vorbim. Da, numai ajutînd din toată inima acest focal de cultură românească, îi va fi cu putință acestuia a-se susține cu vrednicie în această mare de elemente străine nouă în limbă și aspirațiuni.

Fie, ca rugarea noastră călduroasă să aflu răsunset viu în inimile tuturor românilor de bun simț, spre mulțumirea noastră și a neamului cinste!

Budapesta, din ședința comisiunii literare a societății «*Petru Maior*», ținută la 18 Aprilie n. 1898.

Candin David.

ref. al com. lit.

Victor Păcală,

președinte

Jiarul *L'Indépendant Auxerrois* din Auxerre, tipărește sub titlul general *Lettres de Roumanie* o serie de articole interesante asupra țării noastre. Unul din aceste articole tratează despre situația țărănilor noștri, altul despre Sinaia, despre societatea română, etc. Autorul este d-l L. Séguin.

Autorul, după ce se miră de marea distanță ce separă «*lumea*» noastră dela Sinaia de către «*popor*», găsește inexplicabil, că țărani se hrănesc atît de rău, cu mămăligă și castraveți cruzi sau harbuzi, că ei nu cunosc și nu cultivă cartofii etc.

Femeile i-au făcut o impresie foarte bună. Găsește că au fisionomii fine și că

totuș muncesc la muncă de zidărie, de pavaj etc.

Descriind o casă țărănească, autorul zice că ea nu seamănă întru nimic cu casele din satele franceze.

Cu atît mai rîzătoare e descripția pe care d *Séguin* o face societății din Sinaia. Eleganța ei, luxul, toaletele cele mai moderne îl frapează. Mai mult însă îl uimește faptul, că la Sinaia «*par-că nici nu ai fi într'o țară străină*». Căci domni și doamne vorbesc aproape exclusiv despre Paris, despre spectacolele sale, concertele sale etc.

«Românii cunosc Parisul *«lor»* pe degete; și cunosc pe virtuozii noștri, pe actorii și actrițele noastre, căci i-au urmărit în toate creațiunile lor. *Le Figaro, Le Temps, Les Débats, La Revue de Paris, La Revue des Deux Mondes* se găsesc pe toate gheridoanele.

Românii își dau *rendez-vous* la Paris cum ar fi în apropierea Sinaii».

Aceste laude ori-cît de bine intenționate, nu ne servă nouă Românilor drept mulțumire. E trist, cînd o societate nu mai trăește decît în spiritul unei națiuni străine.

Ziarul francez «*Journal des Débats*» publică la rubrica «*Revue militaire*» un mare și frumos articol despre armata noastră.

Autorul acestui articol este d-l *Charles Malo*.

Vom da și noi cetitorilor noștri, într'un număr viitor, cîteva specimene din această simpatică aprețiere.

Le Moniteur Universel publică o elogioasă dare de seamă despre dezvoltarea de pînă acum a flotei noastre de război și de comerț și face apoi o înșirare a noilor achiziții pe care le face administrațiunea noastră maritimă.

Ziarul francez spune că avem de gînd să ne facem acum în mod serios o *flotă dunăreană* și o flotă pe *Marea Neagră*. Cea dintîiu va cuprinde *opt monitoare* de cîte 500 tone deplasare, *12 torpiloare* de cîte 40 tone și 8 șalupe port-torpilă. Flota maritimă se va compune din șase vapoare chiurasate, menite a păzi coastele. Fie-care din aceste vapoare va avea 3500 tone. Apoi din 4 contra torpiloare de cîte 300 tone și 12 torpiloare de cîte 80 tone. Cheltuelile prevăzute pentru aceste lucrări se urcă la 45 de milioane, dar ele se vor urca și la 60 de milioane, mai ales dacă România va începe, cum trebuie, să-și stabilească *fortificații la gurile Dunării*.

Revista *Der Zeitgeist* dela Berlin aduce din condeiul Domnului *Fritz Hoenig* un mare articol sub titlul «*Cum resplătit'a Rusia ajutorul României*» (*Wie Russland Rumäniens Hilfe lohnte*).

Autorul susține cu foarte multă căldură de convingere punctul nostru de vedere, al Românilor, și spune vecinilor ruși crunte adevăruri.

Precum aflăm în «*La Chronique*», în București s'a înființat, cu capitaluri străine, o societate sub titlul «*Matalurgia Română*». Capitalul va fi de 1.200.000 Fr. Societatea va exploata mai ales industria de *email*, va instala un atelier de *montaj* și o usină pentru *fabricațiunea de roți pentru vagoane*.

«*Enciclopedia Română*», publicată din însărcinarea și sub aspiciile «*Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*», după cum s'a raportat cu altă ocaziune, prezentat la adunarea generală a Asociațiunii, ținută în Beiuș. Tomul său I, care cuprinde 10.401 articole (A—Copenhaga) cu 120 harte și ilustrațiuni. După cum suntem informați, redacțiunea acestei mari și importante publicațiuni a început deja lucrările pentru tomul II și va publica încă în decursul lui Octombrie fasc. 11, în care se va termina litera *C*, și se vor în-

cepe cu inițiala *D.* Publicarea fasciculelor se va face pe viitor în intervale cât mai scurte, astfel opul întreg să se poată termina încă în anul 1900. *Rămâne numai ea și abonații publicațiunii să se achite pe viitor cu mai mare punctualitate de angajamentele lor*, de oare ce după informațiunile luate dela editorul «Enciclopediei», pînă acum 76% ale abonamentelor nu au fost achitate punctual la terminul stabilit în condițiunile de prenumerare. Abonații sunt deci rugați și pe această cale a contribui la asigurarea succesului acestei frumoase întreprinderi prin achitarea ratelor restante. Scoarțele, cari pentru prețul de fl. 1. — (resp. frci 2,50) se trimit abonaților franco și recomandat, sunt lucrate cu mult gust și eleganță, astfel că «Enciclopedia» și după exteriorul ei va fi o decorare pentru ocri-ce bibliotecă. Comandele se adresează la editorul W. Krafft în Sibiu. Prețul unui tom face fl. 10. —, compactat fl. 11,60 (pentru Români fr. 25. — resp. 28,50).

Cetim în *Familia*: Nici unul din institutele noastre de credit și economii, n'a fost întinpinat din partea publicului românesc cu atita căldură, ca «*Bihoreana*», care se înființează acum în Oradea-Mare, căci în loc de 200.000 fl. publicul a semnat în scurtă vreme 300.000 fl. De atunci interesarea publicului a înaintat crescînd și mai în toate zilele ni se cereau informațiuni despre începerea activității băncii. Acum putem anunța că plăcere, că tribunalul înregistrînd firma noului institut, deschiderea aceluia se va face în 3 Octombrie n. a. c. Înainte de a se deschide însă oficial pentru public, în 1 Octombrie se va ținea o festivitate casnică, precum se cade să se facă la inaugurarea unui așezămînt românesc atit de important în părțile acestea. Această festivitate se va începe cu serviciu divin și chemarea Duchului sfînt în ambele biserici române, la care — fiindcă nu se vor ținea în același timp — membri direcțiunei, ai comitetului de revisiune și funcționarii institutului vor asista în corpore. Apoi preoții ambelor confesiuni vor face sfeștanie în localul institutului, cerînd binecuvîntarea lui D-zeu. Făcute aceste, direcțiunea va ținea ședința plenară de deschidere; iar comitetul de revisiune se va constitui. La ameză membrii direcțiunei ai comitetului de revisiune și funcționarii se vor fotografia într-un amintirea acestei zile, într'un tablou. Fe-

stivitățile se vor încheia apoi printr'un banchet al acelorași, în sala hotelului «Pomul verde».

Curlea maghiară de casație avînd a se pronunța zilele acestea asupra recursului în nulitate, înaintat de redactorul Trib. Poporului Aurel Trifu, condamnat pentru agitație la 3 luni înclisoare, a respins acest recurs.

Comitetul central al «*Reuniuni române de agricultură din comitatul Sibiiului*» va aranja în toamna aceasta în orașul Sebesul-Săsesc o expoziție de fructe, iar după aceasta, la 30 Octombrie st. n., va organiza o expoziție de vite cornute.

Cu ocasiunea vizitei d-lui de Gubernatis în Constanța — serie *Drapelul* — ilustrul călător a dorit să cetească *Tristele* lui Ovidiu, în propria țară a exilului acestui poet.

Cu mare greutate s'a putut găsi în toată Constanța un volum din operele lui Ovidiu, și nu cel căutat, la d-l profesor și avocat Bănescu.

D-l V. A. Urechia a promis amicului său de Gubernatis, că pentru a spăla această rușine, deasupra orașului lui Ovidiu, va imprima o ediție de lux a *Tristelor* și *Ponticelor* chiar în Constanța.

D-l V. A. Urechia pregătește această ediție.

Gvernul maghiar a numit în fine un comite (prefect) în comitatul *Caras-Severinului*. Noul numit este un nemiș maghiar ce răspunde la numele *Pogányi Károly*.

Inchipuți-vă, că întreg acel comitat, care constituie Bănatul românesc, e locuit aproape exclusiv numai de Români. Cu toate acestea guvernul dela Pesta n'a găsit să numească un alt prefect decît pe un maghiar și încă un Maghiar care a lăsat foarte triste amintiri în comitatul Hunedoarii unde a fost «ales» (vorba vine) deputat!

Și dacă te gîndești, că erau oameni cari sperau grozav de tare, că guvernul Bánffy are să intre în intențiunile Impăratului Francisc Iosif și are să facă Românilor concesiuni!

Bánffy își schimbă vorba, dar năravul nu!...